

Kaupunginympäristön toimiala
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Tämä on Helsingin kaupungin vammaisneuvoston hyväksymän asiakirjan allekirjoittamaton sähköinen versio.

Viite: HEL 2021-003269

Asia: Vammaisneuvoston lausunto liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman luonnokseen vuosille 2022-2026

Vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisestä, jota kaupungin strategian tulee ohjata. Vammaisneuvosto edellyttää, että annetut lausunnot huomioidaan liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman luonnoksen viimeistelyssä, ja että sen toteutumisen seurannassa hyödynnetään myös esteettömyysmittaristoa. Kehittämisohjelmassa esitetty Helsingin eri toimijoiden välisen liikenneturvallisuuden työryhmän toiminnan vakiinnuttaminen on kannatettavaa tietojen vaihtamiseksi ja yhteisen työn toteuttamiseksi. On tärkeää, että yhteistyössä ovat mukana myös vammais- ja vanhusneuvostojen edustajat.

Vammaisneuvosto korostaa, että kaupungin strategiassa ja kaikissa ohjelmissa tulee olla näkyvässä kaupungin sitoutuminen rakennetun ja liikenneympäristön sekä palvelujen esteettömyyden tavoitteelliseen toteuttamiseen, kuten Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa on linjattu. Liikkumis- ja toimintarajoitteiset kaupunkilaiset kokevat turvattomuutta liikenteessä. Vammaisneuvosto tuo kommentissaan esiin, kuinka kehittämisohjelmassa tulee huomioida eri tavoin vammaiset ja pitkäaikaissairaat liikkuvat kaupunkilaiset kokonaisvaltaisemmin.

Liikkumisympäristön esteettömyys, samoin kuin turvallisuus muuttuvat toimiessaan näkymättömäksi, mutta esteettömyys on edellytys turvallisen ympäristön toteuttamiselle. Esteellinen liikkumisympäristö on kaikille suuri turvallisuusriski, joka aiheuttaa kävelijöille ja pyöräilijöille vakavia vaaratilanteita, loukkaantumisia ja jopa kuolemaan johtavia onnettomuuksia sekä laajasti yhteiskunnallista syrjäytymistä.

Kaupunkitilan ja liikenneympäristön tulee olla ymmärrettävä, käytettävä ja turvallinen kaikille kaupunkilaisille, joista monilla on erilaisia liikkumis- ja toimintakyvyn rajoitteita. Kaikki eivät kykene ajattelemaan tai reagoimaan nopeasti, tai pysty arvioimaan ja hahmottamaan liikenteen riskejä ja vaaroja. Esimerkiksi näkövammaiset kaupunkilaiset tarvitsevat ääni- ja valo-ohjattuja suojateitä ja liikkumista ohjaavia materiaaleja sekä pyörätuolilla liikkuvat kaupunkilaiset hyötyvät, kun liikennevalopylvään painonappi on helposti käytettävällä korkeudella.

Vammaisneuvosto kommentoi kehittämisohjelmaa otsikoittain:

2.1. Tavoitteet

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman selkeäksi tavoitteeksi tulee kirjata: "Turvallinen liikkumis- ja liikenneympäristö kaikille". Tavoitteena on ehkäistä

kaikin keinoin vaaratilanteita, loukkaantumisia ja kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Sinänsä hyvä Nollavisio, jossa puhutaan kuolleiden ja vakavasti loukkaantuneiden määrästä on karu mittari, jolla turvallisuustyön toteuttamista voidaan mitata.

2.2. Kohderyhmät

Liikenneturvallisuuden kehittämisohjelmassa mainitaan kohderyhmiksi erityisesti lapset ja nuoret, jalankulkijat ja pyöräilijät. Vammaisneuvosto muistuttaa, että jalankulkijoiden tarpeet ovat hyvin erilaisia. Lapsissakin on liikkumis- ja toimisesteisiä tai heillä on puutteellinen kyky havainnoida ja arvioida liikennettä. Jalankulkijoissa on kaiken ikäisiä kulkijoita, joilla voi olla hitautta ja erilaisia vaikeuksia kävelemisessä, tasapainossa, jaksamisessa, näkemisessä, kuulemisessa, ymmärtämisessä tai hahmottamisessa. Eri tavoin vammaiset kaupunkilaiset liikkuvat kaikkialla kaupungissa ja käyttävät kaikkia julkisia ja yksityisiä liikennemuotoja. Jalankulkijoita ovat myös niin rollaattorin avulla kävelevät, valkoisen kepin ja opaskoiran käyttäjät kuin manuaalipyörätuolilla ja sähköpyörätuolilla liikkuvat. Nopeatempoinen liikennekulttuuri aiheuttaa hitaasti liikkuville jalankulkijoille turvattomuutta, jos heihin suhtaudutaan liikenteessä vihamielisesti, eikä liikennesääntöjä, nopeusrajoituksia, liikennemerkkejä, katumerkintöjä tai suojateitä kunnioiteta.

3.2. Kaupunkiympäristön toimialan toimenpiteet

A. Liikenneturvallisuuslähtöinen katuverkko.

Vammaisneuvosto pitää hyvänä, että kaupungin esteettömyyslinjaukset ja liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma tukevat toinen toisiaan. Esteettömyyslinjausten liikenneturvallisuutta koskevat linjaukset ja toteuttamisvastuiden määrittely tulee sisällyttää liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman toimenpiteisiin.

Kehittämisohjelman toimenpiteisiin tulee lisäksi sisällyttää toimenpiteeksi, että katujen ja puistoreittien muuttamisesta esteettömiksi laaditaan pitkántähtäimen aikataulutettu suunnitelma, jolla esteettömiksi määritellyt erikois- ja perustason reitit muutetaan tosiasiallisesti esteettömiksi.

B. Liittymien ja risteysten turvallisuuden parantaminen

Katujen, liittymien ja puistojen kävelyn ja pyöräilyn kulkureittien katkeamattomuus tulee varmistaa saumattomalla, eri toimialojen ja toimijoiden välisellä yhteistyöllä.

C. Kadunylitysten turvallisuuden parantaminen

Suojateiden turvallisuuden parantamisen kartoittamisessa tulee huomioida myös esteettömyyden kannalta erikoistason ja perustaso suojateiden vaatimat toimenpiteet. Esimerkiksi esteettömyyden kannalta erikoistason asiointikohteiden lähellä olevien suojateiden valo-ohjauksella suojatien ylitykseen varataan jalankulkijoille enemmän aikaa. Ääni- ja valo-opastettu suojatie on näkövammaiselle henkilölle turvallisin vaihtoehto. Valo-ohjaamaton ylityspaikka ilman suojatiemerkitöitä on kaikkien käyttäjien kannalta vaarallinen ja turvaton ratkaisu. Liikennevaloteknologiaa tulee kehittää, käyttää esimerkiksi liiketunnistinta tai hitaan liikkujan painiketta, joka pidentäisi suojatien ylittäjän vihreää valoa.

D. Liikenteen rauhoittaminen

Toimenpiteisiin tulee ottaa tavoite kulkumuotojen erottelusta. Onnettomuustilanteiden analyysissä korostuu jalankulkijoiden lisäksi pyöräilijöiden turvattomuus. Tärkeänä turvallisuuden kehittämistavoitteena ja toimenpiteenä sekä esteettömyyslinjauksena on eri kulkutapojen selkeä erottelu. Jalankulku ja pyöräily pyritään erottamaan aina, jos se on mahdollista. Molemmille kulkumuodoille on varattava riittävästi tilaa jo yleis- ja asemakaavan vaiheessa.

Vammaisneuvosto pitää tärkeänä vanhusneuvoston tavoin, että toimenpiteisiin on sisällytetty ohjeistuksen päivitys kevyiden sähköajoneuvojen palveluntarjoajille. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelussa tulee laatia ohjeet niin sähköpotkulautoja vuokraaville yrityksille kuin potkulautoja käyttäville kaupunkilaisillekin potkulautojen turvallisesta käytämisestä. Potkulautailijat tulee selkeästi ohjeistaa pysäköimään potkulaudat pois jalankulkuväyliltä.

E. Liikenneturvallisuuden tilannekuva

Kehittämishjelmassa esitetty Helsingin eri toimijoiden välisen liikenneturvallisuuden työryhmän toiminnan vakiinnuttaminen on kannatettavaa tietojen vaihtamiseksi ja yhteisen työn toteuttamiseksi. On tärkeää, että yhteistyössä ovat mukana myös vammais- ja vanhusneuvostojen edustajat.

G. Turvallisuuslähtöinen valaistus ja kunnossapito

Turvallisen talvihoidon toimenpide edistää esteettömyyttä varaamalla lumen kasaamiselle riittävästi tilaa sekä turvalliset ja riittävän leveät kulkureitit myös talviolosuhteissa. Tärkeää on, että kaupunkiympäristön toimiala tilaajana määrittelee ja ohjeistaa tuottajat sopimusasiakirjoissa katujen ja reittien talvikunnossapidon esteettömyyskriteereistä.

Liikenneturvallisuuden kehittämishjelmassa käytetyistä käsitteistä

Stilistisenä kommenttina liikenneturvallisuuden kehittämishjelmaan vammaisneuvosto kiinnittää huomiota luonnoksessa käytettyihin käsitteisiin. Saavutettavuus-käsite ymmärretään usein useassa merkityksessä. Voisiko toimenpiteiden vaikuttavuuden kappaleessa käyttää saavutettavuuden käsitteen sijaan: "Vaikutukset käytettävyyteen"? Saavutettavuus-käsite liitetään yleensä sähköisiin palveluihin.

Toisena huomiona käsitteistä kehittämishjelmassa käytetään "Tasavertaisuuskäsitettä". Olisi hyvä, että sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa puhuttaisiin liikenneturvallisuuden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vaikutuksista. Liikenneturvallisuuden toteutumisen arvioimista ohjaavat sekä tasa-arvo- että yhdenvertaisuuslaki.

Kaupungin julkaisun kuvituksessa voisi tuoda selkeästi esiin liikkujien moninaisuutta, jossa mukana ovat myös eri tavoin liikkuvat, apuvälineitä käyttävät kaupunkilaiset.

Helsingin vammaisneuvosto

Justus Mollberg
puheenjohtaja

Tiina Lappalainen
sihteeri